

Carles Porta

Li deien pare

Barcelona, Editorial Pòrtic, 2016

Entre els diversos agraïments de Carles Porta (Vilanova, 1963) a l'acabament del llibre n'hi ha un d'especialment significatiu. És el que fa a Ramon Perelló. A finals dels anys vuitanta, quan aquest era sotsdirector del diari *Segre*, va regalar-li les primeres obres de Truman Capote. Trenta anys després, aquest agraïment és la confirmació d'un deute literari que ha estat pagat a bastament. A Ramon Perelló i, sobretot, a Truman Capote. Però també a un periodisme de comarques que ha de sobreviure amb les petites històries d'un territori àrid en notícies, però que de tant en tant es troba amb daltabaixos capaços de trencar-ne la monotonia. Un dels objectius de l'escriptor que s'endinsa en una realitat de vegades malsana és la de convertir aquests petits regals de la microhistòria del país en artefactes literaris prou sòlids perquè puguin arribar a formar part de l'imaginari col·lectiu. Porta ja ho ha aconseguit. Hi ha un Tor abans de *Tor. Tretze cases i tres morts* (2006) i un de posterior, gràcies a la visió que ens en dona. Igual que hi ha un Pallars anterior a la literatura de Pep Coll i un que ja no sabem veure sense la influència dels seus llibres.

Fins ara l'obra principal de Carles Porta ha seguit l'estela que Truman Capote va iniciar amb *A sang freda* (1966). Tant en el fet que l'escriptor conviu amb els actors principals d'un determinat crim com en el que es tracti d'històries allunyades del món urbà i se centri en una ruralia farcida d'individus plens de replecs morals. De la mateixa manera que en el Palanca, un dels protagonistes de *Tor*, s'hi confonien un visceralitat esfereïdora i una bonhomia cridanera o, en Santiago Mainar, l'autoinculpat de l'assassinat comès a Fago, el redemptorisme social i una certa aura d'heroi ecologista amb els claroscurs del criminal, en David Donet, el protagonista de *Li deien pare* (2016), s'hi barregen l'home afable, altruista i professional amb el pederasta.

El títol del llibre és una mostra de l'ambigüitat moral que es belluga al fons del personatge principal, David Donet, i d'una qüestió, l'abús sexual de menors, capaç de trasbalsar l'opinió pública cada vegada que en surten casos a la llum pública. N'hi ha prou d'omplir l'el·lipsi que hi trobem per adonar-nos de la paradoxa que conté. Això és, "Els nens de qui va abusar i amb els quals havia conviscut durant uns quants anys *li deien pare*, al seu abusador". Remenar en el garbuix de sentiments i legalitat que hi ha al darrere d'aquesta frase és una de les finalitats del llibre.

Si hi ha una escena que condensa tota la complexitat emocional de la relació entre Donet i els seus adoptats és la que es produeix en el moment de la seva detenció. Un cop els policies han arribat a la casa per escorcollar-la, el pederasta no tarda a informar-los dels caus on amaga la informació que evidencia que la seva relació amb la canalla tutelada anava més enllà de l'estricta custòdia. Els nens, en comptes de mostrar alegria per l'acabament d'un malson, cosa que seria lògica tenint en compte els patrons de la moral imperant, s'abracen per mitigar el dolor que els produeix la detenció del seu acollidor. Des de la seva innocència s'adonen que el pes de la llei caurà implacable damunt del personatge que ha abusat d'ells durant una colla d'anys, però que, alhora, ha estat capaç de protegir-los i donar-los una idea més o menys aproximada del que és una família. Els límits entre l'amor, la protecció, el sexe i l'abús queden diluïts. A partir d'aquí les preguntes es remouen a l'interior del lector: hi ha abús si no hi ha consciència d'abús o quan els avantatges que treuen els menors d'aquestes relacions sexuals són superiors a allò que perden o donen? És igualment abominable l'abús comès sense coerció? Hi pot haver, en definitiva, perdó o comprensió per un individu capaç de manipular els nens acollits per tal de treure'n un plaer morbós?

David Donet, contràriament a la idea que tenim de l'abusador, que genera un odi inextingible en el nen que ha patit els abusos, és mereixedor una determinada estima. No veiem en ell únicament un sàtir salaç, un ésser malsà al qual només preocupa la satisfacció dels seus instints sexuals primaris. Al contrari, en molts moments, som més a prop de veure-hi un personatge fràgil, fins i tot generós, de qui no sabem mai si es tracta d'un dimoni fent carantines d'àngel o d'un àngel esgarrapant com un dimoni. En primer lloc perquè li costa assumir que no és heterosexual. Fins als 21 anys té una relació llarga amb una noia a Badalona. En segon lloc perquè entra en el món de la pederàstia, si més no en el de la pederàstia sistemàtica, gairebé per casualitat. Si hagués aprovat les oposicions a policia la vida potser l'hauria portat a un altre cantó. Després d'aquest contratemps, entra de fotògraf a la Diputació de Lleida i, només tardanament, a partir d'un treball d'administratiu a les Llars Torrevicens que ha aconseguit gràcies al seu treball a la Diputació, comença a acollir dos nens en un pis del carrer Unió de Lleida. Un d'ells és el que al llibre se'ns presenta com a Santi. És el típic exemple d'una família desestructurada: pare alcohòlic i mare drogoaddicta i prostituta. Santi és un dels quatre narradors de la història juntament amb un

policia, el mateix pederasta i Montse Jubanteny, la presidenta d'una de les entitats que envia nens a David Donet. Entra al pis del carrer Unió quan només té onze anys. Al cap de poques setmanes reconeix que comença a tenir relacions sexuals amb el seu protector. D'aquí endavant el sexe passa a formar part de la seva quotidianitat. Quan el noi, arribada l'adolescència, té relacions amb noies, els contactes físics amb el seu tutor es van espaïant fins que s'aturen. Això no vol dir que es trenqui la relació. En el moment de la detenció de Donet —el noi ja té al voltant de vint-i-cinc anys— tenen un negoci junts. Al llarg d'aquest temps, però, la relació va més enllà de l'abús i la protecció. Donet reconeix que s'ha enamorat del noi i que es tracta d'un amor que s'ha allargat durant els anys. I, arribat el moment, assumeix que no sigui correspost tal com ell voldria. La relació té els seus moments de seducció, gelosia, de distanciament i, en el terreny merament sexual, conté, a més a més de sexe sodomita, voyerisme o fins i tot fetitxisme. En un dels detalls més malaltissos del llibre veiem com Donet col·lecciona i data els preservatius utilitzats per Santi amb les diferents noies que passen per la seva vida. La història es mou sovint en aquest terreny moralment fangós. Sobretot quan els narradors dels fets són Santi i David Donet. Més simple és quan l'explica el policia, que veu en el pederasta un depravat a qui s'ha de martellejar amb tot el pes de la llei, o quan Montse Jubanteny intenta buscar alguna justificació que expliqui per què ha permès que hi hagués xiquets vivint amb un abusador.

Un altre tema que introdueix l'obra és la desidealització de la sexualitat infantil. Els nens acollits viuen el sexe de manera precoç i, tot sovint, espontània. En alguns casos, les relacions de poder entre ells, motivades per l'edat o la intel·ligència, fan que hi hagi abusos, cosa que Donet, segons les seves declaracions, els té absolutament prohibida. No els nega les relacions, però sí que aquestes siguin forçades.

Carles Porta insisteix en el camí que va iniciar fa deu anys amb *Tor* i torna a regalar-nos una història que aprofundeix en els aspectes més foscos del món rural. En certa manera desfà la idea, cada cop més present en la literatura, que el camp ha deixat de proporcionar històries prou consistents a la narrativa moderna. Castellldans, un petit poble de les Garrigues, és el teló de fons d'una història que esdevé més sinistra precisament perquè contrasta amb un entorn tranquil. Els habitants de Castellldans són un personatge secundari més que acull de manera distant una família certament peculiar. A més a més, al col·legi i a l'institut de les Borges els nois acollits entren en conflicte amb els

companys perquè els mons dels quals procedeixen són absolutament diferents. A David Donet, un regidor de l'ajuntament li aconsella que freqüenti més el bar si vol sentir-se més integrat al poble, cosa que no es produirà mai perquè ell ve d'un altre món i els anys encara l'han fet més diferent. Un llop solitari que s'alimentarà de solitud i de les caputxetes (en aquest cas només nois, i no de tots) que l'administració li anirà proporcionant periòdicament. Pura Lleida negra il·luminada per Carles Porta.

Bernat HUGUET DALMAU